

lyžování a turistiku. Je o něm například známo, že v roce 1967 přešel se skupinou vysokohorských turistů hlavní hřeben Kavkazu z Evropy do Asie. Profesor Dokládál byl dobrým společníkem, neváhal si dělat legraci i sám ze sebe, například ze své chuti k jídlu. Dokázal poutavě vyprávět historiky ze svých domácích i zahraničních cest a pamětníci vědí, že sám byl v mnohých případech iniciátorem na první pohled až neskutečně vypadajících událostí.

Přes své těžké onemocnění se do posledních dnů zajímal o dění na anatomickém ústavu i v Antropologické společnosti, byl vždy zvědavý na novinky a události z pracoviště, fakulty i Masarykovy univerzity; o těch jsme mu při našich návštěvách u něho doma nebo později v nemocnici museli podrobně vyprávět.

Svou vědeckou i pedagogickou práci se profesor Dokládál nesmazatelně zapsal do historie brněnské anatomie i české antropologie. Vykonal rovněž mnoho záslužné práce pro rozvoj akademického života na naší *alma mater*; ta by neměla být zapomenuta.

L. Horáčková, L. Vargová, P. Dubový

Doc. MUDr. Václav Kulhánek, CSc. (28. 7. 1929 – 20. 10. 1979)

Letos si připomínáme 85 let od narození a také 35 let od úmrtí doc. Václava Kulhána z dnešního Biochemického ústavu LF MU.

Doc. Kulhánek promoval na Masarykově univerzitě v roce 1953. Po čtyřech letech krátkodobých zaměstnání v Bruntále a Olomouci přichází v roce 1957 do Brna, do Výzkumného ústavu traumatologického (tj. Úrazové nemocnice), kde se později stává vedoucím tamních laboratoří.

Vztah k laboratorní medicíně si vytvořil již za svého působení v Olomouci, kde byl vedoucím laboratoře krajské transfúzní stanice. Tam také úspěšně složil dvě atestace v klinické biochemii.

Příchod doc. Kulhána do Biochemického ústavu LF v říjnu 1965 byl pro ústav velmi šťastným řešením, jak pokrýt místo uvolněné úmrtím doc. Ševely (v březnu t. r.). Doc. Kulhánek byl zprvu ustanoven odborným asistentem a ve stejném roce se habilitoval. Jmenován a ustanoven docentem byl až v únoru 1967.

Hlavním zaměřením činnosti laboratoře (doc. Ševely a později tedy doc. Kulhána) byla enzymologie. V rámci výchovy „dorostu“ ústavu jsem byl určen pro tuto práci (1963). Z mého pohledu to byla velmi dobrá volba.

Mezi prací mých učitelů – doc. Ševely a doc. Kulhána – byl však obrovský rozdíl a nebylo pro mne zpočátku snadné se novým poměrům přizpůsobit. Zatímco doc. Ševela pracoval rovnoměrně (a dle mé nomenklatury byl „systematik“), doc. Kulhánek pracoval v jakýchsi tvůrčích „pulzech“, které mnohdy stejně neočekávaně začínaly, končily a opět pokračovaly. Důsledkem také bývalo, že často bylo nalezeno – a bohužel také ihned zapomenuto – téměř optimální řešení daného problému.

Práce se tak mnohdy nehýbala z místa. Sešit a tužka v mých rukou mohly pomoci jen zčásti. Nezbyvalo, než třeba týden opakovat pravděpodobně reakce v různých obměnách vstupujících látek i jejich vzájemných koncentrací. To býval můj úkol. Zdánlivě poněkud smutný – než jsem si uvědomil, že ty „omyly“ jsou vlastně vynikající školou.

Hledalo se většinou vhodné prostředí, použitelné pro nové metody stanovení, a to nejen enzymů. Byla to příprava na pozdější průmyslovou výrobu souprav chemikálií (Bio-LA-Test, viz dále), kdy bylo mnohdy

nutno obejit stávající, patentově chráněné metody pro stanovení různých analytů.

Doc. Kulhánek pak, na sklonku 60. let a v 70. letech, vedl spolupráci Biochemického ústavu LF na vývoji diagnostických souprav. 70. léta – to je začátek zásobování našich laboratoří tuzemskými, a tedy zcela dostupnými soupravami chemikálií. Byl to obrovský posun v práci laboratoří klinické biochemie (a zčásti i hematologie), které byly do té doby zcela odkázány na vlastní přípravu reagensů.

Výsledky z jednotlivých laboratoří bývaly jen obtížně srovnatelné (a tedy klinicky málo použitelné), protože mnohé laboratoře si postupy stanovení modifikovaly, také v závislosti na tom, jaké chemikálie se jim vůbec podařilo koupit (!).

V Biochemickém ústavu LF byly mnohé metody definitivně upravovány, nebo vyvíjeny nové, pro výrobu potom patentově chráněné. V brněnském závodě Lachema byly vyráběny soupravy *Bio-LA-Test*. Souběžně byla vydávána *Knižnice Bio-LA-Test* (brožury o přibližně 30–60 stránkách), kde byla uvedena problematika příslušného stanovení (metodologický přehled), popis vyráběného *Bio-LA-Testu* (souhrn informací o reakčních parametrech), klinický význam stanovení a základní literatura.

Samozřejmě, že šlo o týmovou spolupráci s pracovníky tehdejšího n. p. Lachema, později „Pliva-Lachema“. Z nich jmenujme alespoň nynějšího prof. Ing. Vratislava Chromého, CSc. (odd. analytické chemie Ústavu chemie Přírodovědecké fakulty MU), který tehdy pracoval v Lachemě v divizi Diagnostika (také jako její ředitel) a býval častým hostem a vynikajícím spolupracovníkem Biochemického ústavu LF. Doc. Kulhánekovi přinesla tato spolupráce četné zlepšovací návrhy a osm patentových osvědčení.

Další okruh činnosti doc. Kulhánka se týkal jeho spolupráce s brněnským Ústa-

vem pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků. V první polovině 70. let zde byl spoluautorem učebních textů, ve kterých napsal kapitoly o unifikaci a standardizaci metod v klinické biochemii (a zvláště pak metod enzymologických).

Skripta *Základy metodologie a statistiky...* (1974) se u nás stala podkladem pro posuzování spolehlivosti laboratorního provozu („kontroly kvality“).

Informace o odborném zaměření prací doc. Kulhánka byly také podány v článku prof. E. Zelníčka v tomto časopise [*Universitas* 1999; 32(3): 33–34]. (U citovaného článku došlo k záměně fotografií.)

Doc. Kulhánek byl veselé povahy. Měl dobrý přehled o beletrii. Jeho obraz dokreslovala schopnost nejrůznějších chemických syntéz i zručnost, s níž dokázal nad kahanem tvarovat laboratorní sklo.

Za zvláštní zmínku stojí značný zájem doc. Kulhánka o všechny druhy divadla. V satirickém divadle Večerní Brno se přátelil s hercem Zdeňkem Blažkem (1922–1984), který jej často navštěvoval v našem ústavu. (A občas nám ostatním pro pobavení předvedl různé druhy improvizací na jediné téma – např.: „Tak on tady Václav není?!“)

K tomu nutno uvést, že satirické divadlo Večerní Brno (1960) se zařadilo mezi nejprogresivnější a nejprůbojnější české scény. Ve své době představovalo souběh pražského Semaforu.

Zájem doc. Kulhánka o operu byl ještě posílen, když si vzal za ženu Magdalenu Blahušiakovou (*1943), operní sólistku dnešního Národního divadla Brno.

Konec života doc. Kulhánka byl zřejmě poznamenán značnými výkyvy a neschopností dostát svým závazkům v profesní i soukromé oblasti.

Tou dobou (1979) jsem už byl z kádrových důvodů více než tři roky mimo fakultu. O řadě událostí tak vím jen

zprostředkovaně. Zřejmé je, že některé měly podíl na předčasném konci života doc. Kulhánka. Zemřel čtvrt roku po svých padesátých narozeninách.

Bez nadsázky můžeme říct, že práce doc. Kulhánka a jeho spolupracovníků zůs-

tává dodnes v základech naší klinické biochemie i příbuzných laboratorních oborů.

Na svého bývalého učitele a pozdějšího spolupracovníka s vděčností a rád vzpomenu

V. Palyza.

